

Afdeling **Beleid en Programmering**
Onderwerp **beleidsnotitie Wmo in Vitale buurten**

Bezoekadres
Europaweg 8

Postadres
Postbus 268
9700 AG Groningen

E-mailadres
info@ocsw.groningen.nl

Website
www.groningen.nl

De leden van de raad van de
gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 63 02 Bijlage(n) 1

Ons kenmerk OS 09.2052107

Datum **3 0 OKT 2009** Uw brief van

Behandeld
door **Th. van Schie**

Geachte heer/mevrouw,

Hierbij doen wij u de beleidsnotitie Wmo in Vitale Buurten toekomen. Deze beleidsnotitie vloeit voort uit het Meerjarenprogramma Wmo 2008-2010. De aanleiding was het gebrek aan samenhang in de activiteiten die op wijkniveau plaatsvinden en de versnippering hierdoor in middelen en menskracht. Met dit beleidskader leveren wij een bijdrage aan de verbetering van het proces van gemeentelijke planvorming en de uitvoering ervan. Het programma bouwt voort op wat wij eerder in het Zorgen voor Morgen programma en het Nieuw Lokaal Akkoord hebben vastgesteld. Het is echter verbreed naar nieuwe doelgroepen en duidelijker in het perspectief van de Wmo geplaatst. In dit voorstel regelen wij ook de uitbreiding van de Stips in de niet NLA-wijken conform de motie van uw raad tijdens de begrotingsbehandeling van 12 november 2008.

De ombuigingen in de AWBZ, waardoor er zich bij de gemeente nieuwe doelgroepen voor ondersteuning aandienen, maken de noodzaak voor dit wijkgerichte beleidsprogramma alleen nog maar groter. Door het wegvallen, dan wel de vermindering van de AWBZ-ondersteuning voor een grote groep mensen per 1 januari 2010 en om te voorkomen dat deze mensen in een maatschappelijk isolement raken, is het belangrijk om op wijkniveau een aantal basisfuncties goed te verankeren en te versterken.

Wij willen dit realiseren door slimme combinaties te maken tussen reeds aanwezige inzet in de wijken, aangevuld met geld dat wij binnen bestaande (Wmo)budgetten kunnen vrijmaken en het gericht inzetten van budgetten uit aanpalende beleidsprogramma's. Een goede samenwerking tussen alle relevante partijen in de wijken, waaronder de bewoners, is hierbij essentieel.

Het beleidsprogramma richt zich op:

- een eenduidige gebiedsgerichte aansturing door de gemeente waarbij een gezamenlijke analyse van vraagstukken per wijk, op basis van de wijkperspectieven, uitgangspunt is voor opdrachtformulering en uitvoering;
- de basisfuncties die op wijkniveau aanwezig moeten zijn. Het gaat hierbij om de versterking en uitbreiding van de Stips in de wijken, de signaleringsfunctie, de ondersteuningsfunctie en de professionele zorgondersteuning;
- de randvoorwaarden.

Een concrete agenda geeft aan hoe het beleidsprogramma kan worden geïmplementeerd in de wijken.

Het programma kan volledig worden gefinancierd uit de Wmo begroting 2010, aangevuld met € 250.000,-- uit de middelen voor verslavingszorg/maatschappelijke opvang.

Bij het opstellen van deze notitie is door ons in de afgelopen periode gesproken met de directies van onze grotere instellingen Humanitas, Stiel en MJD en met de stuurgroep Zorgen voor Morgen. Op basis van de reacties rekenen wij op draagvlak voor de verdere uitwerking.

Wij zullen de inhoud breed communiceren en de Plangroepen Zorgen voor Morgen (waarin ook de zorgaanbieders participeren) en de Heel de Buurtoverleggen intensief bij de verdere uitwerking betrekken. De uitvoering van het Vitale buurtenprogramma is in grote mate afhankelijk van de bereidheid van bewoners en beroepskrachten om hier samen de schouders onder te zetten. Wij stellen een communicatieplan op voor het verder uitdragen van het programma.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders,
van Groningen,

de burgemeester,

de secretaris,

WMO IN VITALE BUURTEN

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Inhoud van het Wmo-meerjarenprogramma	3
3. Ontwikkelingen	4
4. Beleidskader en uitgangspunten voor Vitale buurten	6
a. Stedelijk beleidskader	6
b. Uitgangspunten	7
5. Waar staan we nu en wat willen we bereiken	10
a. eenduidige gebiedsgerichte aansturing	10
b. de basisfuncties	11
c. randvoorwaarden	13
6. Agenda voor het programma Vitale buurten	14
a. het ontwikkelen van wijkgerichte activiteitenprogramma's	14
b. reallocatie van menskracht en middelen en budget	16

1. Inleiding

In het Wmo-meerjarenprogramma 2008-2010 staat ons voornemen om het beleidsprogramma Vitale buurten te ontwikkelen benoemd. Aanleiding hiervoor is het gebrek aan samenhang in de activiteiten die op wijkniveau plaatsvinden en de versnippering hierdoor in middelen en menskracht. In deze notitie presenteren wij u het Vitale buurten programma. Met dit programma leveren wij een bijdrage aan de verbetering van het proces van de gemeentelijke planvorming, de uitvoering ervan en richten wij het overleg op wijkniveau efficiënter in. Het Vitale buurten programma bouwt voort op wat we eerder in het Zorgen voor Morgen programma en het beleid ten aanzien van het Nieuw Lokaal Akkoord hebben vastgesteld. Het is echter verbreed naar nieuwe doelgroepen en duidelijker in het perspectief van de Wmo geplaatst. Door de bezuinigingen op de AWBZ is de noodzaak voor een wijkgericht beleidsprogramma alleen nog maar vergroot. Een voorwaarde is dan ook dat op wijkniveau een aantal basisfuncties wordt gedefinieerd van waaruit in de wijken een eigen inkleuring gegeven kan worden.

Het beleidsprogramma Vitale buurten formuleert kaders en uitgangspunten, dan wel herbevestigt deze opnieuw, om het programma een goede onderbouwing te geven. Daarnaast gaan wij in op de initiatieven die inmiddels rond het wijkgericht werken zijn genomen en die goed aansluiten op het Vitale buurten programma. Vervolgens is er een agenda en actiepunten voor de komende periode. Willen we de Wmo stevig in de wijken laten landen dan zullen we een aantal welzijnsfuncties moeten versterken. Deze versterking zal plaatsvinden door slimme combinaties te maken tussen bestaande functies in de wijk, aangevuld met geld dat we binnen bestaande (Wmo) budgetten vrijmaken en het gericht inzetten van budgetten uit aanpalende beleidsprogramma's.

In deze notitie laten we in lijn met het meerjarenprogramma Wmo de doelgroep jeugd buiten beschouwing. Met de ontwikkeling van de CJG's en de organisatie van het jeugdbeleid met ZAT's, ZAR's en Vensterscholen kent het jeugdbeleid een eigen ontwikkelingstraject in de wijken.

2. Inhoud van het Wmo-meerjarenprogramma 2008-2010

De beleidsuitgangspunten van het Wmo-meerjarenprogramma vormen de basis voor het programma Vitale buurten. Deze uitgangspunten geven we hierna puntsgewijs weer:

- Het betrekken bij en stimuleren van burgers bij sociale- en maatschappelijke participatie;
- Meer nadruk op de eigen verantwoordelijkheid voor burgers: 'de sterkste schouders dragen de zwaarste lasten'. De zorg voor mensen die zich zelf niet kunnen redden, blijft echter gehandhaafd;
- Stimuleren van de 'civil society' door het ondersteunen van het vrijwilligerswerk en mantelzorg;
- Meer nadruk op preventie, omdat een goede gezondheid en goede algemene preventieve voorzieningen een positief effect hebben op het beroep op de individuele voorzieningen in de Wmo en de AWBZ. Dit vormt ook het uitgangspunt van de nota Gezonder Zorgen van de gemeente Groningen;
- Meer nadruk op inclusief beleid, dat ook rekening houdt met de toegankelijkheid van voorzieningen en activiteiten voor burgers met beperkingen.

Vanuit de bovengenoemde uitgangspunten hebben wij ons Wmo-meerjarenprogramma gericht op datgene wat we willen verbeteren. Het gaat dan om de volgende speerpunten:

- Zorgen voor een leefbare en toegankelijke wijk en stad (vitale buurten):
De programma's Nieuw Lokaal Akkoord en Zorgen voor Morgen investeren in het betrekken van burgers en het stimuleren van sociale samenhang, zoals via de Stips en de ketenondersteuners en het opbouwwerk. Daarnaast geven de programma's een impuls aan het beleid rondom de accommodaties en speelvoorzieningen in wijken. Aandacht moet vooral uitgaan naar wijkgericht

vrijwilligerswerk en nieuwe vormen van burenhulp. Belangrijk is dat er op buurt- en wijkniveau meer samenhang ontstaat via het opzetten van een beleidsprogramma Vitale buurten.

- **Mantelzorgondersteuning:**
Het beleid richt zich op het voorkomen van overbelasting van mantelzorgers. En zet in op het signaleren van deze mantelzorgers en het uitbreiden van de ondersteuning naar wijken.
- **Stimuleren kwaliteit dienstverlening:**
Omdat veel mensen nog onvoldoende weten waar ze zorg en ondersteuning kunnen vinden, is het van belang de informatiefunctie uit te breiden en een meer proactieve houding in de informatievoorziening te bevorderen. Ook de bureaucratie rondom de aanvraag van individuele voorzieningen kan eenvoudiger.
- **Individuele voorzieningen:**
Bij de individuele voorzieningen gaan we na welke voorzieningen de gemeente nog vergoed en welke voorzieningen tot de eigen verantwoordelijkheid van burgers behoren.

3. Ontwikkelingen

Nadat door de raad het Wmo-meerjarenprogramma in maart 2008 is vastgesteld hebben zich een aantal ontwikkelingen nader afgetekend. Deze brengen we nadrukkelijk in verband met het Vitale buurten programma:

a. De rol van de (lokale) overheid

Heroriëntatie

In toenemende mate vindt er een heroriëntatie plaats op de rol van de (rijks)overheid. De kloof tussen burgers en overheid neemt toe, omdat de overheid geen passende antwoorden meer heeft op de concrete vragen en behoeften van burgers. Daarnaast erkent de rijksoverheid ook steeds meer dat zij niet alleen in staat is om maatschappelijke vraagstukken op te lossen met bijvoorbeeld wet- en regelgeving. Burgers en maatschappelijke organisaties vormen steeds meer zelf een onderdeel van de oplossing (voor burgers door burgers). Door burgers en maatschappelijke organisaties meer verantwoordelijkheid te geven, ontstaat er meer betrokkenheid in het bijdragen aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Deze heroriëntatie komt onder meer terug in de filosofie 'vertrouwen in de buurt' van de WRR. Het Nieuw Lokaal Akkoord is gebaseerd op deze filosofie. Dit vraagt echter ook om een andere rol van de gemeente. De gemeente krijgt steeds meer een centrale rol bij het opstellen van eigen beleidskaders uitgaande van de maatschappelijke vraagstukken die zich in de gemeente voordoen. Hierbij stelt de gemeente eigen doelen, zorgt zij voor goede randvoorwaarden en heeft zij een belangrijke rol bij het regisseren van de samenwerking tussen burgers en maatschappelijke organisaties. Burgers en maatschappelijke organisaties worden ook meer betrokken bij de vormgeving en uitvoering van het lokale beleid.

Ruimte voor eigen beleid

Als gevolg van de decentralisatie van wet- en regelgeving, krijgt de gemeente (financiële) ruimte om beleid te ontwikkelen dat is afgestemd op de lokale situatie. Hierbij kunnen relaties gelegd worden tussen het Wmo-beleid en de Wet Werk en Bijstand (WWB), de Wet Participatiebudget, en ontwikkelingen als de Centra voor Jeugd en Gezin.

Eén overheidsloket voor de burgers

De gemeente zal in de toekomst ook steeds meer gaan functioneren als hét loket voor de burgers voor de overheid. Dat betekent dat de gemeente op termijn de front-office zal zijn voor de gehele dienstverlening van de overheid¹.

¹ Zie nota De Groningse maat; de publieke dienstverlening 2014. Visie en dienstverleningsconcept van de gemeente Groningen.

Sociaal beleid gemeentelijke diensten en maatschappelijke partners steeds meer wijkgericht

Verder hebben diverse gemeentelijke diensten (HVD, Sozawe, ROEZ) en maatschappelijke partners (woningcorporaties, onderwijsinstellingen) meer oog voor de sociale aspecten van hun beleid, waardoor er afstemming nodig is met de gemeente en de welzijns- en zorginstellingen. Er wordt meer wijkgericht gewerkt en burgers worden betrokken bij de vormgeving van het beleid. Ook deze ontwikkelingen vragen om een beleidskader in de gemeente, waarbij een gemeenschappelijke analyse van de maatschappelijke vraagstukken en mogelijke oplossingsrichtingen centraal staan.

b. De landelijke beleidsmatige ontwikkelingen binnen de AWBZ

De essentie van de Wmo is de kanteling van verzorgingsstaat naar participatiemaatschappij. Burgers worden geacht meer eigen verantwoordelijkheid te nemen voor zichzelf en hun omgeving. Om deze reden heeft het rijk in de afgelopen periode een aantal maatregelen in de AWBZ getroffen, die de druk op de gemeente vergroot. Al met al gaan deze maatregelen gepaard met een bezuiniging van 800 miljoen euro. Diverse onderdelen van de functionele aanspraken in de AWBZ worden geschrapt of scherper geïndiceerd. Het gaat om:

- De grondslag psychosociaal voor ondersteunende begeleiding individueel en dagopvang. Deze grondslag is vanaf 1 januari 2009 volledig uit het AWBZ pakket geschrapt. Dit treft voornamelijk kwetsbare groepen als dak- en thuislozen, ouderen en multiprobleemgezinnen. Het betreft geen decentralisatie van een taak naar gemeenten, maar de gemeente heeft voor mogelijke gevolgen wel een compensatie ontvangen. De compensatie voor de categorie dak-en thuislozen is substantieel, voor ouderen en multiprobleemgezinnen beperkt.
- De functie ondersteunende begeleiding voor mensen met een 'lichte' beperking. Deze vervalt met ingang van 1 januari 2009. Wel krijgen mensen nog maximaal een half jaar om hieraan te wennen en andere maatregelen te treffen bijvoorbeeld door het eigen netwerk in te schakelen, desgewenst hierbij ondersteund door MEE². Met ingang van januari 2010 vervalt deze functie voor deze doelgroep in zijn geheel. Deze maatregel heeft consequenties voor diverse doelgroepen met beperkingen, zoals beginnend dementerende ouderen en mensen met een verstandelijke beperking. In Groningen gaat het (afgezet tegen landelijke percentages) om een groep van circa 2.500 mensen die door deze maatregel hun ondersteuning geheel of gedeeltelijk kwijtraken. Omdat er geen taken worden overgeheveld zal de gemeente slechts in geringe mate compensatie krijgen voor deze maatregel.
- Ondersteuning gericht op participatie valt onder de Wmo en is een verantwoordelijkheid voor de gemeente. Ook dit is een reden van de vermindering van de functie ondersteunende begeleiding.

Deze ontwikkelingen hebben tot gevolg dat er zich bij de gemeente nieuwe doelgroepen aandienen die ondersteuning vragen in het kader van het Wmo-beleid: burgers met lichamelijk, visuele, psychische en verstandelijke beperkingen. Zij zijn voor hun mogelijkheden tot participatie veel meer dan tot nu toe aangewezen op voorzieningen die de lokale overheid biedt. Het gaat daarnaast veelal om groepen burgers waar sprake is van een serieuze ondersteuningsbehoefte. Ook al worden er vanuit het rijk geen taken overgeheveld, er zullen in de directe omgeving voorzieningen beschikbaar moeten zijn die zelfredzaamheid en maatschappelijke participatie mogelijk maken. Ook dienen zich meer en andere (zorg)aanbieders aan voor deze doelgroepen bij de gemeente, zoals MEE en de GGZ. Het is van belang de sociale infrastructuur in de gemeente en in wijken op deze ontwikkelingen af te stemmen.

² MEE biedt clientondersteuning aan mensen met een beperking. Iedereen die in 2009 zijn AWBZ-aanspraak op begeleiding verliest, kan bij MEE tijdelijke ondersteuning krijgen.

Bij het schrijven van deze notitie is nog niet duidelijk wat precies de consequenties zullen zijn van bovengenoemde maatregelen. Het traject van de herindicaties is pas vanaf 1 april 2009 gestart. De effecten van de maatregel zijn pas in het najaar echt duidelijk. We monitoren dit goed³ en de verwachting is al wel, dat er een reëel gevaar is dat een aantal van deze burgers bij gebrek aan ondersteuning sociaal en maatschappelijk geïsoleerd raken met alle gevolgen van dien. Ook verwachten wij dat er een groter beroep gedaan zal worden op mantelzorgers. Kortom; we hebben belang bij het beleidsprogramma Vitale buurten.

4. Beleidskader en uitgangspunten voor het Vitale buurtenprogramma

Om het Vitale buurtenprogramma te ontwikkelen moeten we een aantal duidelijke keuzes maken, dan wel opnieuw bevestigen. Deze beschrijven we hierna uitgebreid.

a. Stedelijk beleidskader

1. Individueel en collectief

In het Wmo-meerjarenprogramma geven wij al aan dat we via preventie het beroep op individuele voorzieningen, ondersteuning in mantelzorg of professionele zorg willen voorkomen of uitstellen. Voor het optimaal benutten van de sociale infrastructuur in wijken en het streven naar inclusief beleid (zo min mogelijk aparte voorzieningen voor burgers met beperkingen) kiezen we daarom als uitgangspunten voor het Vitale buurten programma voor:

- daar waar mogelijk het stimuleren en faciliteren van informele ondersteuning boven meer professionele ondersteuning;
- algemene preventieve voorzieningen waar dit mogelijk is en individuele voorzieningen waar dit nodig is.

2. Specifieke doelgroepen versus algemeen beleid

In ons gemeentelijk beleid maken we nu nog vaak onderscheid tussen veel verschillende doelgroepen. Dit is een belangrijke oorzaak voor de verkokering en het langs elkaar werken. Voor een deel overlappen deze doelgroepen elkaar echter en hebben ze gelijksoortige ondersteuningsbehoeften. In ons Wmo-beleid hanteren we het uitgangspunt al, dat algemene voorzieningen zoveel mogelijk toegankelijk moeten zijn voor alle inwoners van de stad, wijk of buurt. Daarnaast brengen wij het aantal doelgroepen terug tot vier hoofdcategorieën, namelijk:

1. Jeugd: (onderscheid in leeftijdsgroepen) met thema's als: opvoeding, gezondheid, onderwijs en arbeidsmarkt;
2. Burgers met beperkingen: groepen burgers met een fysieke, lichamelijke, verstandelijke, psychische, psychiatrische en/of sociale beperking (geen Nederlands kunnen spreken of sociale vaardigheden ontberen). Thema's zijn bijvoorbeeld sociale en maatschappelijke participatie, gezondheid en het bieden van diensten en ondersteuning;
3. Kwetsbare groepen: dit betreft groepen burgers met multiproblemen, zoals dak- en thuislozen, verslaafden, zorgwekkende zorgmijders en slachtoffers van huiselijk/eergerelateerd geweld;
4. Civil society: basisinfrastructuur in wijken, stimuleren van sociale samenhang, ondersteuning van wijkbewoners, vrijwilligers en mantelzorgers.

3. Centraal en decentraal/wijkgericht

Bij de invulling van het Vitale buurten programma is het belangrijk een duidelijker onderscheid te maken in activiteiten en voorzieningen die we centraal (stedelijk- of stadsdeelniveau) en decentraal (wijk- en buurtniveau) kunnen organiseren. Uitgangspunt hierbij is: decentraal wat kan (in afstemming met de wijk), centraal wat moet. Toetsingscriteria zijn hierbij effectiviteit (betere 'match' tussen vraag en

³ Groningen is een van de monitorgemeenten en voert over de effecten regelmatig overleg met het ministerie van VWS.

aanbod), efficiency (samenwerking beroepskrachten en vrijwilligers), effectiviteit, laagdrempeligheid (toegankelijk) en bereikbaarheid.

4. Sturing door de gemeente

De gemeente bepaalt per doelgroep in welke mate zij zelf stuurt. Naarmate het gebrek aan zelfredzaamheid en de kwetsbaarheid groter is, zal de sturing van de gemeente sterker zijn. Veel wijkbewoners zijn heel goed in staat om aan te geven waar de knelpunten in de wijk liggen. Voor kwetsbare groepen zoals zorgbehoevende ouderen, (ex-) GGZ-cliënten en andere kwetsbare burgers is de sturing van de overheid sterker. Wij moeten ervoor zorgen dat ook hun stem wordt gehoord en dat ook zij kunnen participeren. Bij deze kwetsbare groepen zal de overheid ook vaker interveniëren, omdat zij onvoldoende zelfredzaam zijn. Toch kan ook bij deze groepen het zelfoplossend vermogen zoveel mogelijk gestimuleerd worden. Bij groepen burgers die redelijk zelfredzaam zijn kunnen we binnen kaders het eigen initiatief van bewoners en het zelfoplossend vermogen stimuleren en ons beperken tot de randvoorwaarden (accommodaties, faciliteren van vrijwillige inzet en onderlinge dienstverlening en ondersteuning van de mantelzorg).

5. Samenhang in programma's

Om de transparantie voor de burger te vergroten werken is er zoveel mogelijk samenwerking tussen organisaties bij het ontwikkelen van nieuwe projecten en programma's. De bewonersparticipatie geven we op buurt en wijkniveau en op een efficiënte manier vorm, waarbij we zoveel mogelijk gebruik maken van bestaande structuren. Voorwaarde is wel dat deze overlegstructuren ook voldoende representatief zijn voor de achterbannen.

b. Uitgangspunten

Deze stedelijke kaders (het wat?) werken we uit in een maatwerk benadering (het hoe?). Daarvoor hanteren we de uitgangspunten, die voor een groot deel aansluiten bij het meerjarenprogramma-Wmo 2008-2010 en het beleidsprogramma Zorgen voor Morgen. Deze beschrijven we hierna geclusterd en verder geoperationaliseerd.

1. We gebruiken de levensloopbenadering

In plaats van een primair onderscheid naar verschillende doelgroepen hanteren we als uitgangspunt dat gekeken wordt naar de mate waarin burgers sociaal en maatschappelijk participeren en zelfredzaam zijn dan wel ondersteuning behoeven. Hiervoor hanteren we de levensloopbenadering. In deze levensloopbenadering wordt er vanuit gegaan dat de burger zelf verantwoordelijk is om de eigen levensloop en de gewenste kwaliteit van het leven te plannen en te sturen. De overheid – en in het bijzonder de lokale overheid – heeft de verantwoordelijkheid om burgers in hun zelforganiserend vermogen te ondersteunen, compensatie te bieden op levensdomeinen waar tekorten worden ervaren en een inspirerende levensomgeving te creëren waarin zij zich kunnen ontplooien. De systeemwereld van het beleid moet aansluiten op de leefwereld van de burger. De burger ervaart geen schotten tussen wonen, welzijn, zorg en veiligheid. Alles heeft met alles te maken. Zij hebben vaak ook een andere kijk op hun wijk en bedenken andere oplossingen dan beleidsmakers en beroepskrachten.

De levensloopbenadering gaat uit van maatwerk. Vanuit dit uitgangspunt formuleren we welke voorzieningen en infrastructuur (potentieel kwetsbare) burgers nodig hebben, zodat zij zoveel mogelijk zelfredzaam zijn en kunnen blijven functioneren. Dat komt tegemoet aan de wens van burgers zelf, die graag zolang mogelijk de regie over hun leven willen houden, en het bevordert een optimale inzet van middelen. De interventies vanuit de overheid en het maatschappelijke middenveld sluiten hier op aan en zijn globaal te onderscheiden naar 3 niveaus:

a. Het basisniveau (proactief)

Het basisniveau betreft het niveau waarop burgers in hoge mate zelfredzaam zijn, geen ondersteuning nodig hebben, maar juist ondersteuning kunnen bieden aan anderen (maatschappelijke participatie). Het beleid is hierbij gericht op ontplooiing, op het bevorderen van een gezonde levensstijl en op sociale samenhang. In dat kader dient de gemeente te voorzien in algemene voorzieningen die aansluiten op de lokale vraag en behoeften van burgers. Omdat behoeften van burgers kunnen veranderen, kunnen ook verschuivingen optreden in de basisinfrastructuur. Een groot deel van de subsidies die wij als gemeente beschikbaar stellen richten zich op het in stand houden van een basisinfrastructuur. Veel voorzieningen op het vlak van sport, cultuur, gezondheid en leefbaarheid rekenen we daartoe, zoals buurthuizen, speeltuinen, sportvelden, vrijwilligerswerk en buurtnetwerken.

b. Het niveau van preventie en lichte begeleiding (primaire en secundaire preventie):

Op dit niveau hebben burgers behoefte aan informatie en een lichte vorm van ondersteuning. Hierbij is het van belang dat er vroegtijdig problemen gesignaleerd worden (primaire preventie), zo mogelijk bestreden worden en dat voorkomen wordt dat de problemen erger worden (secundaire preventie). Dit geldt in het bijzonder voor de 'nieuwe' groepen burgers met een beperking. Doorgaans is nog sprake van enkelvoudige problematiek, die met een hoofdzakelijk enkelvoudig en/of kortdurend aanbod kan worden opgelost, zoals de behoefte aan hulp bij het huishouden en het organiseren van sociale contacten.

c. Het niveau van duurzame ondersteuning (zorg of curatief)

In deze situatie is er sprake van een situatie waarbinnen min of meer permanente zorg, aandacht of ondersteuning nodig is. Het kan hierbij gaan om lichte vormen van leun- en steuncontacten. De vinger aan de pols, om te voorkomen dat mensen de regie over hun eigen leven kwijtraken. Er kan ook sprake zijn van meervoudige problematiek, die dwars door ketens heenloopt en waarbij meerdere partijen een gezamenlijke betrokkenheid hebben bij het verlenen van zorg en ondersteuning.

2. Van curatief beleid naar preventief beleid

Uitgaande van deze benadering kan ons beleid ook gericht zijn op een beweging van curatief beleid naar meer preventief beleid en daarmee voor de burger een beweging van zorgafhankelijkheid naar zelfredzaamheid. Daarnaast moet er een vangnet blijven bestaan voor burgers die onvoldoende zelfredzaam zijn. Hierbij passen drie verschillende vormen van overheidsbeleid, namelijk:

a. Investeren in een goede basisinfrastructuur met collectieve voorzieningen

Door te investeren in een krachtige basisinfrastructuur kan voorkomen worden dat mensen een beroep op zorg en ondersteuning hoeven te doen. Algemeen beleid gericht op het collectief is daarmee een voorliggende voorziening voor individuele verstrekkingen. Deze basisinfrastructuur dient zoveel mogelijk inkluderend te zijn. Dit houdt in dat ook mensen met beperkingen optimaal gebruik kunnen maken van algemene voorzieningen. Uitgangspunt moet zijn: gewoon waar mogelijk, bijzonder waar nodig. Dit vergt anders denken bij de ontwikkeling van ons regulier beleid, bijvoorbeeld ten aanzien van de toegankelijkheid en bereikbaarheid van voorzieningen, zowel fysiek (geen drempels) als psychologisch en sociaal (acceptatie). Deze basisinfrastructuur kan per wijk en/of buurt anders worden ingevuld afhankelijk van de inwoners en de beschikbare voorzieningen. Belangrijk is dat er een aantal basisfuncties beschikbaar zijn, zoals voor ontmoeting, informatievoorziening, sport en bewegen of gezondheidspreventie.

b. Vroegtijdig signaleren, informatie geven en lichte begeleiding

Goede informatievoorziening en vroegsignalering zijn de belangrijkste instrumenten om preventief te werken en een beroep op langdurige en zware zorg te voorkomen. Het is daarom van belang dat er op wijk- en buurtniveau goede informatiepunten beschikbaar zijn, waar burgers en organisaties terecht

kunnen met hun vragen. Ook moet de vroegsignalering in buurten en wijken worden vormgegeven en goed op elkaar worden afgestemd. Tevens kan bij deze voorzieningen op buurt- en wijkniveau een 'match' plaats vinden van de vraag naar lichte ondersteuning en begeleiding en het aanbod via de koppeling met vrijwilligers in buurten en wijken. Hierbij gaat het ook om het koppelen van de doelstellingen van de Wmo met de WWB en het Participatiebudget.

c. Het bieden van zorg op maat en ondersteuning.

Voor specifieke individuen en groepen burgers is een intensievere vorm van ondersteuning gewenst. Hierbij gaat het meestal om een meervoudige problematiek, zoals bij multi-probleemgezinnen, verslaafden of dak- en thuislozen. Deze situaties vragen om een intensieve en op maat gesneden aanpak, waarbij meerdere instellingen zijn betrokken (multidisciplinaire aanpak). De grens tussen Wmo-zorg en AWBZ-zorg is een belangrijk aspect om hierbij in de gaten te houden.

3. Het versterken van de burger en zijn verbanden

Een kernpunt in de Wmo is dat de burger met zijn verbanden een grotere rol gaat spelen in het Wmo-beleid (de civil society). Hierbij past dat rekening gehouden wordt met de mogelijkheden en wensen van de burger (de eigen kracht), maar ook dat men medeverantwoordelijkheid neemt voor eigen gezin, familie, de buurt en verenigingen. Veel mensen willen wel vrijwilligerswerk doen of zich inzetten voor de wijk, maar niet langdurig of het liefst in de buurt. Zij zetten zich gemakkelijker in voor een ander als ze hier persoonlijk voor gevraagd worden. *Uitgangspunt is het principe van wederkerigheid. Ook burgers met beperkingen kunnen worden aangesproken op hun mogelijkheden in plaats van alleen op hun beperkingen. Vaak willen zij ook wat terug doen, zodat zij ook maatschappelijk kunnen participeren. Om deze vormen van burgerparticipatie te activeren is een actieve houding van de overheid nodig op de volgende terreinen:*

- Het faciliteren van ontmoeting tussen individuen en groepen burgers (allochtonen, burgers met beperkingen, jeugd);
- Het stimuleren van vrijwilligerswerk en mantelzorg;
- Het via communicatie, informatie en advies aan mensen uitleggen wat wij van mensen verwachten en hen wijzen op de faciliteiten die daarbij horen;
- Het binnen kaders faciliteren van burgerinitiatieven;
- Het stimuleren van sociale activering (meedoen);
- Te zorgen voor een veilige omgeving, zowel letterlijk als moreel, waarbij een klimaat ontstaat waarbij men elkaar steunt en ook weer durft aan te spreken .

4. Het stimuleren van de netwerksamenleving

Zoals ook al in beleidsprogramma Zorgen voor Morgen is uitgewerkt, moet voorkomen worden dat burgers van het 'kastje naar de muur' worden gestuurd, de ene organisatie niet weet wat de andere doet en er 'gaten' in de ondersteuning ontstaan. Daarom is samenwerking tussen organisaties in een netwerk van cruciale waarde. Een netwerkstructuur voorkomt overlap en dubbelingen of juist witte vlekken in het aanbod. Hierdoor krijgt de klant zorg- en ondersteuningscomponenten die elkaar versterken in plaats van tegenwerken. Een goed functionerend netwerk werkt ook preventief, doordat er vroegtijdig kan worden ingegrepen. Deze netwerken moeten op drie niveaus tot stand komen:

- *op het niveau van het individu:* Diensten aan de klant (één loket), casemanagement;
- *op het niveau van instellingen:* Organisaties die een gemeenschappelijk geformuleerd maatschappelijk doel gezamenlijk willen oplossen en daarvoor middelen, kennis en kunde inzetten (vitale coalities). Hierbij gaat het niet alleen om samenwerking tussen welzijnsinstellingen, woningcorporaties en scholen, maar kan ook gedacht worden aan kerken en vrijwilligersorganisaties;
- *het bestuurlijke niveau:* Het scheppen van condities waardoor netwerken op de andere twee niveaus kunnen ontstaan (convenanten, financiële middelen).

Deze netwerken komen niet vanzelf tot stand, maar vragen om regie vanuit de gemeente. Niet het eigen aanbod of de rationaliteit van de eigen organisatie staat centraal, maar de behoefte aan ondersteuning van de burger. In de verschillende Zorgen voor Morgen wijken functioneren inmiddels uitvoerende netwerken van zorg- en welzijnsaanbieders en corporaties en zijn er contacten gelegd met kerkelijke initiatieven. Inmiddels hebben door middel van het convenant 23 organisaties zich aan de doelstellingen van Zorgen voor Morgen gecommitteerd.

5. Een gebiedsgerichte benadering

Om te kunnen meedoen in de samenleving is het van belang dat burgers in buurten en wijken goed met elkaar samenleven. Dit geldt in het bijzonder voor de jeugd en burgers met beperkingen. Voor deze groepen zijn juist het huis, de buurt en de eigen wijk belangrijke referentiepunten en essentieel voor de kwaliteit van leven. Op dit niveau is het ook mogelijk om de sociale samenhang te beïnvloeden tussen groepen en binnen groepen (vitale buurten). Goed samen leven in buurt en wijk ontstaat zeker niet alleen als gevolg van de inzet van professionele organisaties, maar vooral door de inzet van bewoners zelf in allerlei vormen van vrijwillige inzet. Hierbij is soms wel een stimulans nodig vanuit de gemeente. De situatie in de wijken en buurten van Groningen is verschillend. Zij kennen een verschillende samenstelling van de bevolking, verschillende knelpunten en een verschillend aanbod van voorzieningen. Door een gebiedsgerichte aanpak is het mogelijk om meer maatwerk te leveren. Belangrijke voorwaarde is dat er inzicht is in de formele en informele netwerken en voorzieningen in een buurt of wijk.

5. Waar staan we nu en wat willen we bereiken

Hierna beschrijven we concrete acties die direct te koppelen zijn aan de uitvoering van het Vitale buurten programma.

a. Eenduidige gebiedsgerichte aansturing door de gemeente

Zoals in de inleiding al is aangegeven is de aanleiding voor het Vitale buurtenprogramma het gebrek aan samenhang in de activiteiten die op wijkniveau plaatsvinden en de versnippering hierdoor in menskracht en middelen. Op dit terrein hebben zich na de vaststelling van het meerjarenprogramma-Wmo door de raad in maart 2008 al de nodige ontwikkelingen voorgedaan.

- Zowel binnen de gemeentelijke organisatie als met onze partners in de stad is geïnvesteerd in *betere afstemming tussen programma's als Meedoen, Nieuw Lokaal Akkoord (NLA), Zorgen voor Morgen, OGGz en natuurlijk de Wmo*. Dit heeft er onder meer in geresulteerd dat in een aantal wijken vanuit de middelen voor het NLA onderdelen van het Zorgen voor Morgen programma worden gefinancierd en dat Meedoen ook een koppeling heeft met het dienstenaanbod dat we binnen de Stips ontwikkelen .
- Ten aanzien van de veelheid van de verschillende coördinatiestructuren die naast elkaar en door elkaar heen functioneren (met als gevolg veel 'professionele drukte' van diverse coördinerende ambtenaren en beroepskrachten in vooral de wijkvernieuwingswijken) kan worden geconstateerd dat in een aantal wijken de overlegstructuur tussen bewoners, gemeente en beroepskrachten inmiddels beter met elkaar in verband zijn gebracht.
- Er is in de afgelopen periode een duidelijke verbetering gemaakt in de opdrachten aan onze instellingen. In de voorbereiding worden de programma's van eisen beter op elkaar afgestemd. De dienst OCSW organiseert in toenemende mate de subsidietrajecten voor andere gemeentelijke diensten, waardoor er ook meer samenhang ontstaat.
- Tot slot is een belangrijke ontwikkeling hoe de gemeentelijke aansturing van het wijkgericht werken vorm gaat krijgen. Daarover zijn tussen het AMT en B&W afspraken gemaakt (coördinerend algemeen directeur en coördinerend portefeuillehouder. De verkenning die voor

dit onderdeel is uitgevoerd maakt deel uit van de AMT-conferentie van 17 en 18 september. De beslispunten zullen op korte termijn aan het college van B&W worden aangeboden. Kort samengevat gaat deze verkenning uit van de volgende (opdrachten)lijn:

- Een gemeenschappelijke visie op het doel van wijkgericht werken en de gemeentelijke rol;
- Van wijkanalyse, via wijkperspectief naar wijkprogramma;
- Het ontwikkelen van een visie op (vernieuwende) burgerparticipatie;
- Het oplossen van organisatievraagstukken rond wijkgericht werken (sturing, taken, rollen, verantwoordelijkheden, middelen).

b. De basisfuncties

In deze paragraaf geven wij een overzicht van de basisfuncties die op wijkniveau aanwezig moeten zijn om de participatiedoelstelling van de Wmo te realiseren. Dit staat of valt bij de bereidheid van bewoners om hier gezamenlijk de schouders onder te zetten en de inzet van beroepskrachten om hen daarbij te faciliteren en te ondersteunen.

1. Versterking en uitbreiding van de informatie en adviesfunctie in wijken

Er zijn in het kader van Zorgen voor Morgen nu in 7 wijken van de stad Steun- en informatiepunten (Stips) gerealiseerd. Wij streven naar nog 4 extra Stips, met dit programma kunnen we in ieder geval twee er van realiseren. De Stips zijn voorliggend aan het stedelijke Zorgloket en fungeren als belangrijke frontoffices. Zij kunnen bestaan dankzij de enthousiaste en betrokken inzet van veel vrijwilligers, hierbij ondersteunt door een back office van samenwerkende organisaties met beroepskrachten. De informatie- en adviesfunctie van de Stips bouwen we verder uit door:

- het bereik onder andere doelgroepen dan ouderen te vergroten;
- de Stips nog nadrukkelijker te integreren met andere in de wijk aanwezige informatie- en adviesfuncties;
- de activerende huisbezoeken pro-actief in te zetten door ze nadrukkelijker te integreren in de Stips

2. Doorontwikkelen van de signaleringsfunctie in de wijken

Naast de informatie en adviesfunctie is ook de signaleringsfunctie van groot belang in een op preventie gericht beleid. Bij gebrek aan voldoende ondersteunende begeleiding dreigt bij de (nieuwe) groep burgers met beperkingen 'stille' armoede en het gevaar van sociaal isolement en maatschappelijke uitval. Het is dan ook van belang om een goede structuur van signaleringsnetwerken in buurten en wijken neer te zetten, waar de verschillende signalen bij elkaar komen en afspraken gemaakt worden over de te ondernemen acties. Ook hier kunnen de Stips en de aan de Stips gekoppelde uitvoerende netwerken (met daarin de zorg- en welzijnsaanbieders en de corporaties) een belangrijke rol vervullen. Wijkbewoners en organisaties (woningcorporaties, welzijnsinstellingen, zorginstellingen) kunnen op laagdrempelige wijze melden wanneer zij in de omgeving signalen opvangen van sociaal isolement en andere problemen. Vervolgens kunnen tussen de instellingen die actief zijn in de wijk afspraken worden gemaakt over de te nemen acties. Daar waar sprake is van zwaardere problematiek en zorgmijding zal een duidelijke relatie gelegd worden met de meldpunten Overlast en Zorg. Temeer daar in de nabije toekomst naar verwachting het OGGz netwerk aan deze meldpunten wordt gekoppeld.

Actie 1: Het uitvoerend netwerk dat rond de Stips is/wordt gevormd, krijgt een duidelijke rol in het oppakken van signalen. De relatie met de meldpunten Overlast en Zorg en daarmee de OGGz, wordt versterkt.

Actie 2: Wij maken afspraken met het Zorgkantoor over de vergoeding van AWBZ-gefinancierde zorgaanbieders voor deelname aan de uitvoerende netwerken op wijkniveau.

3. Doorontwikkelen ondersteuningsfunctie

a Versterken van de ontmoetingsfunctie

De bereidheid naar elkaar om te zien en iets voor een ander te betekenen ontstaat pas als mensen op de hoogte zijn van elkaars bestaan. Het elkaar kunnen ontmoeten is hiervoor een belangrijke voorwaarde en kan op tal van manieren plaatsvinden. Bijvoorbeeld door deelname aan wijkactiviteiten, vriendschappelijke huisbezoeken of meedoen aan activiteiten in de door ons gesubsidieerde welzijns- en sportaccommodaties. Door het wegvallen van de ondersteuning in het kader van de AWBZ zullen ook de kwetsbare groepen meer aangewezen zijn op andere wijkbewoners en onze wijkvoorzieningen. Daarom vraagt voor het leggen van die verbindingen de ontmoetingsfunctie in de wijken de komende tijd onze nadrukkelijke aandacht.

Zo hebben onze sociaal culturele accommodaties en het daarbij aangesloten vrijwilligerskader in die ontmoetingsfunctie een belangrijke rol. Om in die rol te kunnen voorzien en de verbinding te kunnen leggen is een extra impuls noodzakelijk. De accommodaties zullen meer dan tot nu toe het geval is onderdeel moeten worden van het hele Wmo-wijkgebeuren. Uit de evaluatie van de accommodatienota blijkt dat er meer ondersteuning nodig is bij de activiteitenprogrammering, de samenwerking met andere partijen en het bereik van nieuwe doelgroepen/vraagverkenning.

Het wegvallen van de AWBZ-dagbesteding vraagt op de korte termijn onze aandacht. Hierover gaan we binnenkort in gesprek met zorgaanbieders in de wijk. Vooralsnog staan wij op het standpunt dat wij deze functie niet een op een kunnen overnemen. Daarvoor ontbreken simpelweg de middelen.

Wij willen de ontmoetingsfunctie professioneel versterken en toegankelijker maken voor een bredere doelgroep. Uiteraard zullen wij de resultaten van deze interventie monitoren.

Actie 3: Door toevoeging van extra formatie agogische ondersteuning versterken wij de ontmoetingsfunctie.

Actie 4: We gaan in overleg met zorgaanbieders over de inhoud van de ontmoetingsfunctie in de wijk.

b. Bevorderen beweging en gezond gedrag

In de afgelopen periode zijn vanuit de Stips diverse activiteiten georganiseerd met een preventieve functie. Te noemen zijn bijvoorbeeld de bijeenkomsten 'geluk moet je pakken' en de rollatorchecks. Ook de valpreventiecurssussen zullen we vanuit de Stips aanbieden of combineren met sport- en beweegactiviteiten in de wijk. We willen Meer Bewegen voor Ouderen (MBvO) combineren met het lokaal gezondheidsbeleid en het sportbeleid. In dit kader voeren we wijkgerichte programma's uit om ouderen meer in beweging te krijgen.

Actie 5: Wij continueren de op preventie gerichte activiteiten.

Actie 6: Wij voeren wijkgerichte programma's uit om deelname aan sport- en beweegactiviteiten te activeren en te stimuleren

c. Informele steunsystemen

Veel vragen om ondersteuning van burgers met beperkingen zijn simpel en op eenvoudige wijze te organiseren (informele steunsystemen). Het gaat hierbij om hulp bij het onderhouden van een tuintje, het verrichten van eenvoudige klusjes in huis, boodschappen doen, formulieren helpen invullen, meegaan met een wandeling, het regelen van incidenteel vervoer, het maken van een praatje of tijdelijke ontlasting (respijtzorg) van mantelzorgers. Uit de enquête leefbaarheid en veiligheid blijkt onder stadgers ook een grote bereidheid om een buurtgenoot te helpen ingeval van ziekte of handicap (92%, waarvan 63% af en toe en 29% regelmatig). Die bereidheid willen we activeren door vraag en aanbod bij elkaar te brengen. In een aantal wijken is hiermee via de Stips al een start gemaakt en dit zal de komende tijd verder worden ontwikkeld. Indien bewoners meer professionele en structurele ondersteuning nodig hebben en/of materiële individuele voorzieningen kan het Stip doorverwijzen naar het zorgloket bij de HVD.

4. Professionele zorgondersteuning

Naast de preventieve functie is het organiseren van de zorg- of curatieve functie belangrijk. Tot nu toe voorzag de AWBZ in een dergelijke functie met inbegrip van zorgcoördinatie. Doordat de functie begeleiding in het kader van de AWBZ fors vermindert, zullen we ook op dit terrein voldoende capaciteit moeten regelen. Daarbij is een goede afstemming tussen de (gemeentelijke) eerstelijnsvoorzieningen, gemeentelijke diensten (waaronder de Wmo consulenten van het zorgloket), corporaties én de AWBZ gefinancierde zorg (waaronder MEE) van groot belang. Dit vraagt dat medewerkers van welzijnsorganisaties, zorginstellingen, woningcorporaties en gemeentelijke diensten gezamenlijk opereren. En dat iedere organisatie vanuit de eigen deskundigheid bijdraagt aan de oplossing van problematiek. Vooral MEE en het maatschappelijk werk kunnen als eerstelijnsvoorzieningen in de wijk hierin een belangrijke coördinerende en uitvoerende rol vervullen. Afhankelijk van de cliënt en het soort problematiek maken partijen dan onderling afspraken over de regie op clientniveau. Daarnaast is er voor vrijwilligers en mantelzorgers een ondersteuningstructuur nodig waarbij beroepskrachten voor de nodige 'rugdekking' zorgen. We willen bovengenoemde aandachtspunten op wijkniveau verder stimuleren en uitbreiden.

Actie 7: Wij voegen voor de zorgondersteuning extra middelen toe aan onze eerste lijn.

c. Randvoorwaarden

1. Training en opleiding van beroepskrachten en vrijwilligers

De training en opleiding van beroepskrachten en vrijwilligers vraagt de komende tijd veel aandacht. Er moet een 'kanteling' in het denken en handelen plaatsvinden.

Het aanspreken van burgers op het zelforganiserend vermogen en het kunnen mobiliseren van de eigen omgeving van de burger vraagt om een andere houding van beroepskrachten. In plaats van een houding van "zorgen voor" naar een houding van "zorgen dat". Met andere woorden; niet de zorg overnemen van de cliënt, maar juist samen met de cliënt bezien welke oplossingsmogelijkheden er zijn binnen de eigen sociale context. Ook na een interventie moet de beroepskracht samen met de cliënt bezien welke ondersteuning de eigen kring of buurt (weer) kan bieden. Het gaat hier zowel om kennis van de sociale kaart van de buurt en wijk als kennis over het aanbod van voorzieningen. Om deze cultuuromslag, te vatten onder het begrip 'Welzijn nieuwe stijl', te bewerkstelligen moeten instellingen hun beroepskrachten trainen. Het is van belang om hierover met de gesubsidieerde instellingen afspraken te maken.

Veel burgers zijn bereid om hun handen uit de mouwen te steken. Deskundigheidsbevordering van vrijwilligers dient in het kader van boeien en binden permanent aandacht te krijgen. De redenen waarom iemand vrijwilligerswerk doet zijn divers. Vrijwilligerswerk biedt mensen kans om hun competenties verder te ontwikkelen. In een tijd van toenemende werkloosheid is dit een belangrijk perspectief. We willen dan ook de mogelijkheid onderzoeken om in overleg met onze convenantpartners en de ROC's een vooropleiding te ontwikkelen die mensen toeleidt naar functies binnen wonen, welzijn en zorg. Onderdeel van de kanteling is ook dat beroepskrachten hun kennis delen met bewoners, vrijwilligers en mantelzorgers zodat zij met kennis van zaken ondersteuning kunnen bieden aan mensen die dit nodig hebben. Projecten zoals Thuisadministratie, Seniorenvoorlichting, Maatjesproject en Orde in de paperassen zijn hiervan voorbeelden. De rol van de beroepskracht verschuift en vraagt om andere competenties.

Komend voorjaar organiseren wij samen met onze belangrijkste stakeholders een congres rond het thema 'de kanteling' waarbij we aandacht besteden aan bovengenoemde zaken. Ook participeren we samen met de Hanzehogeschool in de WMO werkplaats die zich zowel op de beroepsopleiding als op de beroepspraktijk richt.

Actie 8: In de programma's van eisen maken wij afspraken met de instellingen over training en opleiding.

Actie 9: We onderzoeken de mogelijkheid van een beroepsgericht onderwijsaanbod gerelateerd aan welzijn, wonen en zorg.

Actie 10: We organiseren een congres met het thema 'De Kanteling'.

2. Koppeling Participatiebudget en WWB middelen

Vitale buurten en alles wat daar plaatsvindt, kan een belangrijke bijdrage leveren aan het realiseren van doelstellingen van andere gemeentelijke beleidsterreinen. Vanuit de Stips is al een koppeling gelegd met de projecten 'Meedoen' en 'Samen actief' van de dienst SoZaWe. Beide projecten ondersteunen de doelstellingen van Vitale buurten. In dit kader worden activiteiten in gang gezet om maatschappelijke deelname van bijstandsgerechtigden en Nuggers te bevorderen door middel van vrijwilligerswerk. De ervaringen leren dat de wijkgerichte inzet een goede vindplaats is voor langdurig werkloze mensen. In wijken als Beijum en Paddepoel is vooral 'Samen actief' een belangrijke stimulerende factor gebleken om een wijk in beweging te krijgen.

Actie 11: Wij onderzoeken de mogelijkheid om 'Samen actief' uit te breiden naar andere wijken.

Actie 12: Het komend jaar zoeken wij uit op welke wijze de doelstellingen van het Participatiebudget en de doelstellingen van de Wmo elkaar kunnen versterken.

3. Overlegstructuur in de wijk

Het doel van deze overleggen is om op de juiste plek, met de betrokkenen, de juiste onderwerpen aan de orde te hebben. We maken onderscheid tussen de volgende 3 overleggen:

- Heel de buurt: het overleg van bewoners, werkers en gemeente in de wijk;
- Wijkteam: maken en uitvoeren van het NLA-programma;
- Beroepskrachten: overleg van werkers in de wijk.

Een effectieve en efficiënte overlegstructuur in de wijk is onderdeel van onze gebiedsgerichte aanpak en blijft voortdurend onze aandacht vragen. Zeker als het gaat om het betrekken van kwetsbare groepen en mensen met een beperking bij het overleg in de wijk.

4. Het opstellen van een communicatiestrategie

De uitvoering van het Vitale buurtenprogramma is in grote mate afhankelijk van de bereidheid van bewoners en de mogelijkheden van beroepskrachten. Daarom moet voor de verdere invulling van het programma en het uitdragen van de uitgangspunten van het beleid een goed communicatieprogramma worden ontwikkeld gericht op de bewoners en organisaties in de wijken.

Daarnaast blijken bewoners vaak niet op de hoogte te zijn van allerlei voorzieningen en van het activiteitenaanbod op buurt- en wijkniveau. In het bijzonder burgers met beperkingen hebben baat bij ondersteuning bij het krijgen van de juiste informatie.

Actie 13: We ontwikkelen een communicatieplan voor het uitdragen van het Vitale buurtenprogramma.

Actie 14: Voor de communicatie over voorzieningen in de wijken sluiten wij aan bij de communicatie die we op dit moment in het kader van de Stips stadsbreed ontwikkelen.

6. Agenda voor het programma "Vitale Buurten"

Hierna geven we de agenda voor het proces van de gemeentelijke planvorming weer. Deze richt zich enerzijds op de gemeentelijke beleidscyclus en anderzijds op het (laten) uitvoeren ervan.

a. Het ontwikkelen van wijkgerichte activiteitenprogramma's

Om samenhang tot stand te brengen in ons beleid gericht op het bevorderen van participatie en de zelfredzaamheid van burgers op het buurt- en wijkniveau is het van belang dat er helderheid komt in de rollen van de betrokken partijen en de onderlinge samenwerking. Belangrijk is dat de systeemwereld van het beleid aansluit op de leefwereld van de inwoners van de buurt en wijk. Hierbij moet de gemeente de

kaders bepalen, samen met bewoners en organisaties prioriteiten stellen en zorg dragen voor de juiste randvoorwaarden voor de uitvoerende partijen.

De uitvoerende organisaties moeten in overleg met bewoners een uitvoeringsprogramma per wijk en/of buurt opstellen. Uitgangspunt bij het uitvoeringsprogramma is de maatschappelijke problematiek van burgers in wijken en niet de wettelijke dan wel beleidsmatige kaders ("van buiten naar binnen"). Door op deze wijze het proces te organiseren ontstaat er meer samenhang. In dit proces kunnen de volgende stappen onderscheiden:

1. Wijkperspectieven

Dit jaar stellen wij op basis van analyses wijkperspectieven op. Hierbij maken we op basis van beschikbare statistische informatie een inventarisatie van de vraagkant (gegevens over wijkbewoners). Het gaat allereerst om beschikbare objectieve gegevens als leeftijdsopbouw, aantal bijstandsgerechtigden, aantal meldingen van overlast, aantal aanvragen voor individuele voorzieningen en gegevens uit de leefbaarheidmonitor. Ook zullen gegevens opgevraagd worden bij zorginstellingen over de in de wijk wonende cliënten. Bij het compleet maken van de analyses worden bewoners in de wijken en organisaties betrokken.

Onderdeel van de analyse is ook de inventarisatie van het aanwezige aanbod van (basis)voorzieningen (sociale kaart). Deze inventarisatie heeft aandacht voor materiële en immateriële voorzieningen. Bij de materiële voorzieningen gaat het om voorzieningen die functies vervullen op het terrein van ontmoeting, recreatie, zorg, informatievoorziening en signalering. Bij immateriële voorzieningen aan activiteiten en diensten die in de wijk plaatsvinden of worden aangeboden door instellingen op terrein van welzijn, zorg en wonen. Bij de inventarisatie zijn de volgende vragen van belang:

De ontmoetings/recreatieve functie

- Waar kunnen burgers die afhankelijk zijn van de buurt en wijk elkaar ontmoeten, activiteiten organiseren en uitvoeren (buurthuizen, speelvoorzieningen, openbare ruimtes, pleintjes, parkjes, winkels)?
- Zijn deze voorzieningen fysiek (en sociaal) toegankelijk voor burgers en voor burgers met beperkingen?
- Kunnen functies en activiteiten van doelgroepen gecombineerd worden in een accommodatie of moeten deze apart worden georganiseerd?

De informatiefunctie

- Is er in de wijk een informatiepunt beschikbaar en zo ja voor welke (doel)groepen?
- Wat voor soort informatie wordt geboden en kan deze informatie worden uitgebreid?

De signaleringsfunctie

- Is er in de wijk een signaleringsnetwerk actief van burgers en/of maatschappelijke organisaties?
- Op welke doelgroepen is dit signaleringsnetwerk gericht?

De ondersteuningsfunctie

- Is er een aanbod van hulp en diensten beschikbaar gericht op de ondersteuning van mensen met een beperking?

De zorgondersteuning

- Wat gebeurt er met de signalen? Waar komen deze terecht?
- Wie neemt de regie en coördineert de zorg en ondersteuning?

Op basis van de beschikbare gegevens en het beeld van de vraag en het aanbod in de wijken wordt een wijkperspectief gemaakt. Dit gebeurt in samenwerking met bewoners in de buurten en wijken en maatschappelijke organisaties. In overleg met hen stellen we prioriteiten over activiteiten en noodzakelijke voorzieningen.

2. Het ontwikkelen van wijkgerichte activiteitenprogramma's

Van belang is een krachtig en samenhangend programma dat aansluit op de specifieke vraagstukken in de wijk of buurt. Hiermee gaan we nadat de wijkperspectieven zijn vastgesteld aan de slag. Op basis de gestelde prioriteiten en in aanvulling op de basisvoorzieningen zullen we de organisaties uitnodigen wijkgerichte programma's te ontwikkelen. Dit betekent dat welzijnsinstellingen gezamenlijk en in overleg met bewoners, woningcorporaties en zorginstellingen een activiteitenprogramma per wijk opstellen. Hiermee ontstaat ook afstemming met de activiteiten die uit andere budgetten worden gesubsidieerd, zoals de budgetten van het NLA, en de activiteiten van de woningcorporaties en de zorginstellingen.

3. Het subsidiëren van meerjarige programma's

Het verdient de voorkeur om meerjarige programma's op te stellen en te subsidiëren, waarbij apart middelen gereserveerd worden voor incidentele activiteiten.

In de subsidieafspraken met de instellingen nemen we vanaf 2011 als voorwaarden op dat:

- de plannen gezamenlijk zijn opgesteld door de betrokken organisaties;
- de bewoners instemmen met de voorgenomen activiteiten;
- afstemming heeft plaatsgevonden met activiteiten van andere niet door de gemeente gefinancierde organisaties;
- er heldere afspraken worden gemaakt over de inzet en bijdragen van de betrokken organisaties;
- instellingen periodiek een klanttevredenheidsonderzoek uitvoeren (horizontale verantwoording);
- bij de beoordeling van de subsidies als toetsingskader gebruiken in welke mate de activiteiten bijdragen aan de door de gemeente beoogde maatschappelijke doelen zoals het voorzien in een basisinfrastructuur, de preventie en de zorg.

4. Het monitoren van de voortgang

Om de ontwikkelingen in de wijken te kunnen volgen is het van belang dat we periodiek de voortgang meten. Hiervoor maken we gebruik van de gegevens van de leefbaarheids- en veiligheidsmonitor en de gezondheidsenquête, uitgesplitst naar het buurt- en wijkniveau. Daarnaast gebruiken we de (registratie) gegevens van instellingen en gemeentelijke diensten en informatie uit gesprekken met wijkbewoners. Nieuwe methodieken evalueren we op hun resultaat.

b. Reallocatie van middelen en menskracht en extra budget

Als we kijken naar de basisfuncties dan is er versterking nodig op de volgende onderdelen:

1. Versterking en uitbreiding van de informatie- en adviesfunctie (dekkend netwerk over de stad);
2. Doorontwikkeling signaleringsfunctie;
3. Doorontwikkeling informele steunsystemen;
4. Versterken van de ontmoetingsfunctie;
5. Professionele zorgondersteuning;
6. Training en opleiding van beroepskrachten en vrijwilligers.

Wij realiseren ons dat er de komende jaren fors bezuinigd moet worden. Er zal dus weinig of geen nieuw beleidsgeld beschikbaar komen voor het Vitale buurten programma. We moeten de ruimte dus zoveel mogelijk zoeken in de bestaande budgetten (reguliere welzijnsbudgetten, verslavingszorg en maatschappelijke opvang en Wmo-budget) en in een efficiëntere inzet van mensenkracht en middelen. Wij willen in dit verband met onze welzijnsorganisaties de discussie aangaan over kerntaken en kerncompetenties. Op voorhand denken we met een gerichte inzet binnen de basisfuncties op wijkniveau nog veel meerwaarde te behalen. In deze notitie gaan wij er vanuit dat de middelen die nu

vanuit het NLA en het budget voor stadsdeelcoördinatie voor Zorgen voor Morgen⁴ worden ingezet behouden kunnen blijven voor de wijkgerichte invulling van de Wmo. Als deze middelen niet meer beschikbaar zijn na 2010 zullen we "tering naar de nering moeten zetten". Dan moeten er binnen het programma prioriteiten worden gesteld.

1. Financiële uitwerking

In deze paragraaf wordt de uitbreiding en de versterking van de verschillende functies financieel nader uitgewerkt. Allereerst presenteren wij een overzicht van de Wmo-middelen die hiervoor, buiten de reguliere middelen, aangewend kunnen worden. Vervolgens is er het overzicht van de inzet van deze extra Wmo middelen om de basisfuncties in de wijken te realiseren.

Beschikbaar Wmo-budget:

Wmo regulier budget (nog geen bestemming)	€ 330.000
Wmo Awbz-pakketmaatregel (2010)	pm
Prestatieveld 1: Sociale samenhang: Opbouwwerk/empowerment)	€ 75.000
Prestatieveld 4: Mantelzorg: Vrij te maken uit het budget	
Mantelzorg algemeen ⁵	€ 140.000
Vrijval versterking mantelzorg ⁶	€ 200.000
Prestatieveld 5: Diensten ⁷	€ 200.000
Prestatieveld 6: VSZ/MO ⁸	€ 250.000
Preventieprojecten ⁹	€ 50.000

Totaal	€ 1.245.000

De inzet van dit beschikbaar Wmo- budget ten behoeve van de basisfuncties in de wijken:

1. Versterken en uitbreiden informatie en adviesfunctie:	
- uitbreiden twee Stips, eventueel via dependances	€
100.000	
2. Versterken en doorontwikkelen signaleringsfunctie in de wijken	
3. Versterken en doorontwikkelen ondersteuningsfunctie:	
<i>a. Versterken van de ontmoetingsfunctie;</i>	
- agogische ondersteuning	€ 400.000
- organisatiekosten.	€ 100.000
<i>b. Informele steunsystemen;</i>	
- vrijwillige thuishulp	€ 300.000
4. Professionele zorgondersteuning:	
- ondersteuningsstructuur	€ 300.000

Totaal	€ 1.200.000

⁴ Zorgen voor Morgen heeft in het Nieuw Lokaal Akkoord een aparte paragraaf. De corporaties hebben daarnaast het convenant Zorgen voor Morgen ondertekend.

⁵ Het gaat hierbij om de post kinderopvang, eenmalig stadjespas en de provinciale coördinatie mantelzorg, per 2011.

⁶ Vanaf 2008 ontvangt Humanitas gedurende 3 jaar extra geld voor de versterking van de mantelzorgondersteuning.

⁷ Budget vormt onderdeel van actieplan: Stip een verbindend element voor een vitale buurt

⁸ Dit budget maakt onderdeel uit van de BDU verslavingszorg en maatschappelijk opvang en kan beschikbaar worden gesteld aan preventieve activiteiten

⁹ Preventieprojecten worden op het niveau van de wijk georganiseerd.

Toelichting op de inzet van het beschikbare Wmo-budget / extra benodigde middelen:

Door het beschikbare Wmo budget in te zetten ten behoeve van de basisfuncties denken we een aantal belangrijke resultaten te behalen. Zo komt er voor de hele stad een basis(infra)structuur beschikbaar van waaruit de diverse functies worden georganiseerd. Daarnaast realiseren we via de uitvoerende netwerken een effectieve signaleringsfunctie. Verder investeren we stevig in het faciliteren en ontwikkelen van de ontmoetingsfunctie. En tot slot ontwikkelen we diverse vormen van vrijwillige thuishulp, dichtbij de burger in de wijk georganiseerd en zorgen we daarbij voor de benodigde professionele ondersteuning.